

Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας

Θέμα Πτυχιακής:

Μετάφραση EN-EL αποσπάσματος (σελ. 42-53) από το βιβλίο

“Ayatollah begs to differ” του Hooman Majd

Ονοματεπώνυμο: Τσιτσοπούλου Μαρία

Αρ. Μητρώου: Ξ2015045

Επιβλέποντες Καθηγητές: Σωτήριος Λίβας, Αναπληρωτής Καθηγητής

Γεώργιος Κεντρωτής, Κοσμήτορας της Σχολής Ιστορίας, Μετάφρασης και
Διερμηνείας

Κέρκυρα
Νοέμβριος 2019

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Μετάφραση EN-EL αποσπάσματος (σελ. 42-53) από το βιβλίο
“Ayatollah begs to differ” του Hooman Majd

Τσιτσοπούλου Μαρία
Α.Μ: 2015045

Επιβλέποντες Καθηγητές: Σωτήριος Λίβας, Αναπληρωτής Καθηγητής
Γεώργιος Κεντρωτής, Κοσμήτορας της Σχολής Ιστορίας, Μετάφρασης και
Διερμηνείας

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	4
Εισαγωγή.....	5
Πρωτότυπο.....	5
Μετάφραση.....	12
Σχολιασμός.....	20
1. Γραμματική.....	21
1.1 Μορφολογία, δομή και στίξη.....	21
1.2 Συγκριτική Υφολογία.....	22
1.3 Σύνταξη.....	22
1.3.1 Μακροπερίοδος λόγος.....	22
1.3.2 Μετατροπή μερών του λόγου.....	23
1.3.3 Ενεργητική – Παθητική σύνταξη.....	24
2. Ισοδυναμία εν γνώσει της διαφοράς.....	24
2.1 Έλλειψη ισοδυναμίας.....	24
2.2 Ιδιωματικές εκφράσεις.....	24
2.3 Πολυσημία λέξεων.....	25
3. Ορολογία.....	25
4. Διαπολιτισμικότητα.....	26
Θεωρία του σκοπού.....	27
Συμπέρασμα.....	28
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	29

Περίληψη

Η παρούσα εργασία συνίσταται από δύο μέρη, το πρώτο μέρος περιλαμβάνει το πρωτότυπο και τη μετάφραση από τα αγγλικά στα ελληνικά του αποσπάσματος (σελ. 42-53) από το βιβλίο “Ayatollah begs to differ” του Hooman Majd. Το δεύτερο μέρος της εργασίας συνίσταται από μια αναλυτική καταγραφή των μεταφραστικών προβλημάτων και τους τρόπους αντιμετώπισής τους, καθώς και από έναν ευρύτερο σχολιασμό τόσο του πρωτοτύπου και του μεταφράσματος, όσο και της μεταφραστικής διαδικασίας συνολικά. Σκοπός αυτής της εργασίας είναι μέσω μιας σύγκρισης του πρωτοτύπου και του μεταφράσματος να δούμε κάποιες από τις μεταφραστικές στρατηγικές που μπορεί να ακολουθήσει ο μεταφραστής για την επίλυση των μεταφραστικών προβλημάτων, αλλά και η μελέτη της μετάφρασης από μια πιο πρακτική πλευρά, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν γίνεται βάση των θεωρητικών της προσεγγίσεων.

Θεματική Περιοχή: Μετάφραση

Λέξεις κλειδιά: μεταφραστικά προβλήματα, μεταφραστικές στρατηγικές, γλωσσολογία, θεωρία του σκοπού

Εισαγωγή

Το συγκεκριμένο κείμενο είναι απόσπασμα του βιβλίου με τίτλο “The Ayatollah begs to differ: the paradox of modern Iran” του Hooman Majd. Πρόκειται για ένα βιβλίο με πολιτικό κυρίως περιεχόμενο, κατά συνέπεια πρόκειται για ένα ειδικό κείμενο. Μέσα από αυτό ο συγγραφέας του, ένας Ιρανοαμερικανός δημοσιογράφος, περιγράφει από μια άλλη οπτική γωνία την ιρανική κουλτούρα, θρησκεία και πολιτική ιστορία και πραγματικότητα. Σύμφωνα με τη Ράις, το κείμενο είναι κατεξοχήν πληροφοριακό, διότι η λειτουργία της γλώσσας είναι κατεξοχήν πληροφοριακή, δηλαδή εστιάζει σε γεγονότα και δεδομένα και ο συγγραφέας εστιάζει στο περιεχόμενο του κειμένου. Κατά συνέπεια, όσον αφορά το ΚΣ μεταδίδει το αναφορικό περιεχόμενο. Όσον αφορά το λεξιλογικό επίπεδο, ο λόγος είναι κατανοητός, απλός, πεζός με εξηγήσεις όταν απαιτούνται, καθώς απευθύνεται σε άτομα που ενδιαφέρονται για την πολιτική, χωρίς να είναι ειδικοί σε αυτόν τον τομέα.

Πρωτότυπο

What I wanted to know most from the president's top media adviser was who among the top echelon of government officials had thought, other than Ahmadinejad himself, that organizing a conference on the Holocaust in Tehran (held in the winter of 2006 to wide ridicule mainly outside, but also to some extent inside, Iran) had been a good idea. At least in terms of how the media would see it. Iranians, particularly those who haven't traveled much outside the country and no matter what their level of education, have very little knowledge, if any, of the Holocaust. Contemporary European and American history is not taught much in schools, films and documentaries on the Holocaust rarely make it to Iran, and books on the Holocaust are rarely translated. It was and is still generally accepted by most Iranians that something very bad happened to European Jews under the Third Reich, but because it didn't affect or have anything to do with Iran, not even Iranian Jews, who were mostly unaffected by World War II, the Holocaust was rarely thought about by Iranians until their president decided to make it an issue of great import.

Javanfekr was frozen by the question. He stared at me for a very long time, not angrily, but more with a bewildered look in his eyes. I was impressed that he didn't want to repeat the standard government line, or a denial of Holocaust denial; perhaps he just didn't have an answer that he thought would satisfy me. An Iranian who lives in New York might not, he may have reasoned, understand the subtleties and nuances in his president's pronouncements and actions.

I thought of Fuad, my Jewish-Iranian friend from Los Angeles who had explained to me his perspective on Ahmadinejad's Holocaust denial with no small measure of admiration for what he

saw as the finest example of Persian ta'arouf one-upmanship. Ahmadinejad, Fuad reasoned, had in effect said to the Europeans (and, in a letter, to Angela Merkel, chancellor of Germany) that he couldn't believe that Europeans had been or could be such monsters and this at a time when Iran was being portrayed as monstrous). "You're not monsters," Ahmadinejad was saying. "Surely not? Surely you're a great civilization," a sentiment that could only compel the Europeans, and particularly the Germans, to respond in effect, "No, no, no, we were. We really were monsters. The very worst kind." And by further asking why Israel had had to be created by them, he was essentially getting the Europeans to admit that they were entirely capable of genocide again. It didn't matter, Fuad suggested, that Europeans by and large didn't squirm, for Iranians and Arabs got the message, if only subconsciously. The Westernized and West-worshipping Middle Easterners whom Ahmadinejad loathes with the same passion as Khomeini did could hear the civilization they so admire shout, loud and clear, "Yes, yes, we committed the very worst genocide in history. Only a few years ago, and who knows, we could do it again." And Ahmadinejad must have, Fuad said, derived enormous satisfaction in hearing Europeans indignantly insist that their fathers were mass murderers. But Javanfekr was unwilling or unable to explain the thought process behind a Holocaust conference in Tehran, and maybe Fuad had been too generous in his reading of Ahmadinejad's intentions.

Javanfekr continued to stare at me with blank, almost glazed eyes behind his large, square 1970s-style glasses, unwilling or unable to tackle the subject. I felt a little sorry for him: perhaps it would have been much easier if I had been a foreigner. I changed the subject and we engaged in the kind of polite small talk and ta'arouf that lead nowhere and are one reason for the perpetual paralysis of Iran's bloated bureaucracy: "I am at your disposal should you need anything" (he most certainly wasn't), "Please call if you require anything" (please don't, for if you do, I will have to lie and say I will help when in fact I'd much rather not), and, from my lips, "Thanks so much for giving up your valuable time" (he seemed to have nothing else to do, and no phone calls or messages interrupted our meeting), "You've been very kind and helpful" (when you essentially stared at me the whole time), and "Thank you for your hospitality" (you could at least have worn shoes).

I left Javanfekr's office and headed back to the unrestricted section of Pasteur Avenue to hail a cab. I stopped in at the cell phone drop and handed over my token to the Guard, who reached behind him and handed me my phone. "Thanks very much," I said, turning to leave.

"Excuse me," he said politely. "Can I ask you a question?"

"Of course." I turned back to face him. He had the classic Revolutionary Guard look: a very close-cropped beard with severe lines demarcating where it was permissible to shave for a more professional appearance, that is, the upper cheeks and the lower neck. His cap was pushed back

from his forehead, which I suppose gave him a friendlier air than one would expect of a guardian of the Islamic Revolution, one whose uniform's insignia comprised a raised arm holding a Kalashnikov rifle (the same logo that Hezbollah, a creation of the Revolutionary Guards, uses). I wondered what he wanted.

"Where did you get that cell phone?" he asked. "Is it a Motorola?"

"Yes, it's a Motorola, and I got it in New York."

"New York? Wow." He looked at me, as if trying to comprehend what a bearded Iranian who visits the president's office was doing in New York. "Tell me," he continued, "is it any good? Does it give antenna (Farsi for 'work well') in Iran? It's very beautiful."

"Yes, it gives good antenna," I replied. "No problems at all. I think you can buy them here too."

"Yeah, I think I've seen them in the shopwindows, but I don't know anything about Motorolas."

"They're pretty good, very popular in the United States."

"Really?"

"Yes." I turned to leave.

"Thanks," the Guard said. "Have a good day."

"You too." I left his little room and continued walking toward the main entrance to the presidential compound. I turned on my cell phone and stared at it, waiting for it to "give antenna." I noticed from the corner of my eye various pedestrians heading in the direction I had come from, all of them staring at me, I felt. Was it the beard, the suit, and the phone?

"*Haj-Agha!*" I heard a squeaky woman's voice and looked up. "*Haj-Agha*, is this the president's office?" She was enveloped in a black chador and holding it tightly with one hand by her mouth, but I could see that she was quite old. She had an accent, provincial, and I noticed that her chador was stained.

"Yes," I said to her. "Straight ahead, keep going."

"Is he there?" she asked. "I'm going to see the president." She sounded determined and as if she wanted to give him an earful.

"I think so." I replied.

"Thanks very much," she said. She continued walking, her chador flapping with every step. I looked back and watched her for a moment. She walked past the cell phone Guard and disappeared into the first building I had visited earlier. I turned and walked out of the compound, wondering if she would be successful in her quest to deliver a message to her president, a president who had styled himself as a man of the people: a people represented by her, and by those who wear plastic slippers indoors.

Ahmadinejad's "man of the people" image owes as much to his conservative, religious upbringing and his own philosophies as it does to his political mentor, the shadowy Mojtaba Hashemi-Samareh. Officially the "senior adviser to the president," Hashemi-Samareh acts more as a cross between Iran's Karl Rove and a president's chief of staff, although his secretive nature would put Rove to shame. Clearly a ripe subject for an investigative report, or at least an in-depth profile, given that he accompanies the president on every trip and is a disciple of Ayatollah Mohammad Taghi Mesbah-Yazdi (far and away the most hard-line of any cleric in Shia Islam and the dean of the Imam Khomeini Education and Research Institute in Qom), who publishes the archconservative weekly, *Parto-Sokhan*, Hashemi-Samareh has avoided the media glare mostly due to the fact that investigative reporting in Iran can sometimes lead to the curious disappearance of the reporter, particularly if the subject of an investigative report is an unwilling subject, has strong ties to the Revolutionary Guard Corps and to the intelligence services, and is known to have particularly frightening ideas about what comprises an ideal Islamic society. Check all three for Mr. Hashemi Samareh. Like the president a former member of the Revolutionary Guards, he is believed to have served with Ahmadinejad during the Iran-Iraq war, although it seems impossible to verify this simple fact. It has also been said that Hashemi-Samareh is married to Ahmadinejad's wife's sister, although this too has oddly never been confirmed, or even brought up by the media. What is known is that he is a constant presence at the president's side, in every cabinet meeting and during midday prayers at the office and on every occasion when I met or saw Ahmadinejad in New York).

Hashemi-Samareh is a slight man, not unlike Ahmadinejad in stature, and has a disarmingly wide smile, almost a Cheshire (and not very Persian) cat grin that, given what is known about him, can send shivers down one's spine. In the early 1990s, when he was sponsored by Ayatollah Mesbah-Yazdi for and quickly appointed to a critical job, director of placements, at the Foreign Ministry, he indeed sent shivers down the spines of not a few diplomats who were subjected to his tests for loyalty and Islamic virtue before they could secure a coveted overseas post. He even published a pamphlet at the Foreign Ministry, one that no one seems to have a copy of but every diplomat swears existed, titled "The Psychology of the Infidels," which could have been subtitled "Forget Everything You Think You Know About How to Be an Exemplary Diplomat." (A colleague, Saeed Jalili, who rose rapidly through the ranks after Ahmadinejad was elected, published a book titled *The Foreign Policy of the Prophet (PBUH)*,¹ presumably also intended as a field guide for Iran's budding diplomats.)

In his pamphlet Hashemi-Samareh apparently laid out the rules for Iranian diplomats' dealings

¹ Pious Muslims always include the phrase "Peace Be Upon Him" or its abbreviation when writing the name of the prophet (though not necessarily when speaking his name).

with foreigners overseas, the presumption being that every person an Iranian diplomat comes into contact with is a spy, and included sartorial advice that could have served as a warning of presidential shabbiness to come. In the antithesis of common notions of diplomatic style and sophistication, Hashemi-Samareh believed that Iranian diplomats' trousers could not sport sharp creases, for if they did, it was surely a sign that the diplomats were neglecting their thrice-daily obligatory prayers, which comprise repetitive standing, kneeling, and bowing gestures. For the same reason, he held that Iranian diplomats with polished, lace-up shoes (practically part of the global uniform of diplomacy) could not be counted upon as loyal to the Islamic Revolution, whereas loafers with a heavy crease on the heel, evidence that they've been used as male versions of mules for easy slip ping on and off, should be preferred footwear. He didn't need to remind his fellow foreign service officers that in Iran loafers such as he described, particularly if the heel was always left pushed down, were the choice of every *laat*, *jahel*, and *dahati*, the underclass of society.

Hashemi-Samareh hadn't needed to worry about neckties by the time he achieved his position of power at the Foreign Ministry: Ayatollah Khomeini had, early on, decreed that the wearing of them was not only a sign of "West-toxification," *gharh-zadegi*, one of the catch words of the early years of the revolution, but even a nod to Christianity, for, viewed with an artistic eye, the tie could be said to make the sign of the cross. Naturally, no one in any position of power wished to be thought of as either West-toxified or, worse, nodding to Christ, so neckties rapidly disappeared from men's wardrobes, or at least those of men who cared about their jobs. It is a little strange to now see film of Khomeini and his entourage in Paris plotting the Shah's downfall, or photos and film of the very early days after the Shah's ouster: other than the clerics who flocked to his side, some of Khomeini's closest advisers wore ties and in some cases were clean shaven. Mehdi Bazargan, the first prime minister of the interim government, and Sadeq Ghotbzadeh, foreign minister for the first six months of the hostage crisis, easily come to mind. Of course Bazargan was quickly shunted aside, and Ghotbzadeh jailed and later executed for plotting against the revolution, though presumably not for wearing a tie. But Khomeini, or whoever brought the issue of ties to his attention—and given his apparent early disinterest in the matter, it is unlikely that he gave it much thought until it was brought to his attention for an opinion—understood that eliminating them from the government wardrobe would make a unique impression on the world: that Iran wouldn't play by Western rules.

Indeed, Iran still is the only country in the world whose officials, including all of its diplomats abroad, are always seen tieless. True, Fidel Castro often wore fatigues, and a few other Third World leaders wear national costumes or appear with open-necked shirts, but the government cadres are always seen in suits and ties. To the Third World "street," and particularly the Muslim Third World, where Khomeini wished to have the most influence, even encouraging new Islamic revolutions, the effect was important. First, the message that "real Muslims don't wear ties" resonated in places where most men, other than the rich, Westernized, and intellectual classes, didn't wear ties (including in Iran), and, second, the image projected by Iran, that the country was

independent of the norms and standards of international behavior (norms that Khomeini believed were created and imposed by the West), was proof of liberation from the shackles of colonialism. The servants would no longer emulate, much less listen to, their former masters. It would be hard to prove, but when I sat at the UN General Assembly in 2006 as the improbable translator for Ahmadinejad's upcoming speech, only a few feet away from Bolivia's Evo Morales, who was making his first appearance in New York since his election as president and who was wearing a native leather jacket and tieless white shirt, I couldn't help but think that Iran's dismissal of diplomatic etiquette had had some effect on what Third World leaders today thought of as appropriate attire for addressing the entire world.

The sartorial aspects of Hashemi-Samareh's "Psychology of the Infidels" may have become obsolete during the reformist president Khatami's administration, which ushered in an era of relative elegance among government officials to match Khatami's own preference for bespoke garments (though stopping well short of rehabilitating the necktie), but the underlying philosophy became all too apparent in the wake of Ahmadinejad's election. Among his first duties as president, in an act that betrayed Hashemi-Samareh's hand (for Ahmadinejad had no experience in foreign affairs and had probably never even left the country), was the wholesale removal of virtually the entire corps of ambassadors based in the West: an elite group of reform-minded diplomats who not only didn't seem to think the West was all bad all the time but even polished their brogues and pressed their European-made suits from time to time.

Hashemi-Samareh's influence in international affairs became even more apparent when it was he (and not the new ambassador to Paris, whom he undoubtedly had a hand in choosing) who flew to Paris in September 2006 to meet with President Jacques Chirac and deliver a private message from Ahmadinejad. Very shortly afterward, he was appointed deputy interior minister for political affairs, a post he would assume along with his full-time duties as senior adviser. To opponents of Ahmadinejad, and more particularly opponents of Ayatollah Mesbah-Yazdi, it became alarmingly clear that October why Hashemi Samareh had chosen to take the somewhat higher-profile position in government; as part of his duties he was also appointed head of the election commission, supervisor of the poll for the Assembly of Experts (the body that oversees the work of the Supreme Leader)—an election where Mesbah-Yazdi and his allies hoped to gain ground against the more moderate clerics. To his credit, I suppose, and to the credit of the election process, Hashemi-Samareh must not have interfered with the vote count: his mentor Mesbah-Yazdi suffered a humiliating sixth-place finish in the Tehran municipality (barely squeezing into his seat in the Assembly), and his and Ahmadinejad's allies generally fared far worse than expected, perhaps contributing to Hashemi Samareh's reasons for resigning his post a few months later, in the summer of 2007, ostensibly to spend *less* time with his family while his duties as top presidential adviser became all-encompassing, as he claimed, and allowed him not a waking moment to ponder such pedestrian issues as poll supervision. Persian cats, it appears, when they come together once in a while, find a way to trim the whiskers of even the laziest cats.

THE AYATOLLAH HAS A COLD

The Supreme Leader of the Islamic *Revolution*, not Republic, is his official title, but in Iran he is known simply as *Rahbar*, or "Leader." The title betrays two conflicting sides of the national character (plus an emphatic statement that Iran is forever a revolutionary state). Iranians have traditionally, at least in the last few centuries, despised their leaders no matter their character or their deeds, been quick to turn on and mock them, but at the same time yearned for strong leadership and someone to look up to.

Ayatollah Ruhollah Khomeini, the founder of the Islamic Republic and the leader of its revolution, was arguably the first genuinely popular leader in recent Iranian history (except for the democratically elected prime minister Mohammad Mossadeq, whose premiership was short lived, courtesy of the CIA), but he recognized better than most that the Iranian habit of souring on the subjects of their hero worship meant his dream of a long-lived Islamic state could easily evaporate on the whims of an unruly populace. His concept of *velayat-e-fagih*—"guardianship of the jurist" or "rule of the jurisprudent," depending on interpretation—which he revealed in a published work in 1970 from his exile in Najaf, Iraq, had Shia Islam as its rationale and basis. But apart from the implication that he would be the *faqih*, which also means "leader," it conveniently also envisioned a leadership removed enough from public scrutiny (partly owing to its religious credentials but also because of its inherent aloofness from day-to-day political considerations) that it would not suffer the wrath of the people, should they become wrathful, as other leaders traditionally had. Although some Shia clerics rejected the concept entirely and others have disputed the extent to which the *faqih* can exercise power—for example, whether he should be limited to purely Islamic questions and issues, or whether he is a "ruler" or "guardian"—it was nonetheless enshrined in the Islamic Republic's constitution after the revolution.

Khomeini, as father of the revolution and someone who was elevated (some argue inappropriately) to Imam, an honorific that has seldom been applied to any Grand Ayatollah, as it implies sainthood of the sort that is the basis of Shia Islam with its twelve Imams, didn't need to worry about his authority and popular support while he was alive, but he was careful to ensure that his successors, who could not be guaranteed to enjoy the same privileges, would have an absolute authority that would entrench the Islamic Republic for generations to come. Today, the *valih-e-faqih*, "Supreme Leader," is Ayatollah Ali Khamenei, the similarity of his name to his predecessor's entirely coincidental but guaranteed, as it has over the years, to confuse

Westerners. He has, in the years since Khomeini's death elevated him to the post, carefully balanced his use of what is arguably unlimited power with the cultivation of a public perception that the elected presidents of the republic are responsible for the ordinary welfare and woes of the people, and their general dissatisfaction, if they have any, with their government. It's a difficult balancing act, one that he plays with enormous skill, for when the people are too happy, as they perhaps were in the wake of the initially extremely popular election of President Mohammad Khatami, he has to ensure that credit for that happiness doesn't rest entirely with the elected officials; otherwise his very role might come into question.

Similarly, a certain amount of dissatisfaction, whether from the left or the right, bodes well for his authority as Iran's "Guide," someone who can lead the nation through turbulent times. It speaks volumes about both Iranians' penchant for dislike of the leaders they elect and the Supreme Leader's deft manipulation of the political system that Iranians' disapproval of Khatami's inability to deliver on his promise of reform was blamed not on Khamenei directly, although Khatami and his allies implied as much at every opportunity and most Iranians understood the limits of the president's power, but on *Khatami's* unwillingness to stand up to conservatives and Khamenei, who by the very nature of his job supported the conservative agenda as often as, if not more often than, the president's. Blaming the weakness of their president rather than the strength of the Supreme Leader, then, stands in contrast to Khatami's successor's term, when those Iranians who quickly became unhappy with the state of affairs under President Ahmadinejad blamed him for incompetence and pigheadedness rather than Khamenei for his apparent inability or unwillingness to completely rein him in. The Supreme Leader, it seems, can never lose.

Μετάφραση

Αυτό που ήθελα να μάθω περισσότερο από τον κορυφαίο σύμβουλο τύπου του προέδρου ήταν, ποιος από το ανώτερο κλιμάκιο των κυβερνητικών αξιωματούχων, εκτός από τον ίδιο τον Αχμαντινετζάντ, σκέφτηκε ότι η οργάνωση ενός συνεδρίου για το Ολοκαύτωμα στην Τεχεράνη (που πραγματοποιήθηκε το χειμώνα του 2006, το οποίο χλευάστηκε κυρίως στο εξωτερικό, αλλά και σε κάποιο βαθμό στο εσωτερικό του Ιράν) ήταν καλή ιδέα. Τουλάχιστον όσον αφορά στο πώς θα το έβλεπαν τα μέσα ενημέρωσης. Οι Ιρανοί, και ιδιαίτερα εκείνοι που δεν έχουν ταξιδέψει πολύ εκτός χώρας και ανεξαρτήτως το επίπεδο της μόρφωσής τους, έχουν ελάχιστη γνώση, αν όχι καθόλου, σχετικά με το Ολοκαύτωμα. Η σύγχρονη ευρωπαϊκή και αμερικανική ιστορία δε διδάσκεται πολύ στα σχολεία, οι ταινίες και τα ντοκιμαντέρ για το Ολοκαύτωμα σπανίως φτάνουν μέχρι το Ιράν και βιβλία για το Ολοκαύτωμα σπανίως μεταφράζονται. Ήταν και εξακολουθεί να είναι γενικά αποδεκτό από την πλειοψηφία των Ιρανών ότι κάτι πολύ κακό συνέβη στους Ευρωπαίους Εβραίους υπό το Τρίτο Ράιχ, αλλά επειδή δεν επηρέασε καθόλου το Ιράν, ούτε τους Ιρανούς Εβραίους, οι οποίοι έμειναν κυρίως ανεπηρέαστοι από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οι Ιρανοί σπανίως σκέφτονταν για το Ολοκαύτωμα, μέχρι που ο πρόεδρος

τους αποφάσισε να το κάνει θέμα πρώτιστης σημασίας.

Ο Τζαβανφέκρ πάγωσε στο άκουσμα της ερώτησης. Με κοίταζε επίμονα για πολύ ώρα, όχι θυμωμένος, αλλά μάλλον σαστισμένος. Μου έκανε εντύπωση που δεν ήθελε να επαναλάβει την συνήθη κυβερνητική γραμμή ή να αρνηθεί την άρνηση του Ολοκαυτώματος. Ίσως πίστευε ότι δεν είχε κάποια απάντηση που θα με ικανοποιούσε. Ίσως να σκέφτηκε ότι ένας Ιρανός που ζει στην Νέα Υόρκη δε θα μπορούσε να καταλάβει τα λεπτά σημεία και τις λεπτές διαφορές στις διακηρύξεις και στις δράσεις του προέδρου του.

Σκέφτηκα τον Φουάντ, τον Εβραίο-Ιρανό φίλο μου από το Λος Άντζελες που μου είχε εξηγήσει την δική του οπτική γωνία σχετικά με την άρνηση του Ολοκαυτώματος από τον Αχμαντινετζάντ με μεγάλο θαυμασμό για αυτό που έβλεπε ως το καλύτερο παράδειγμα του περσικού *ta'arouf* με στόχο την ένδειξη της ανωτερότητάς του. Ο Φουάντ θεωρούσε ότι ο Αχμαντινετζάντ στην πραγματικότητα είπε στους Ευρωπαίους (και σε επιστολή του προς την Άνγκελα Μέρκελ, καγκελάριο της Γερμανίας) ότι δεν μπορούσε να πιστέψει ότι οι Ευρωπαίοι ήταν ή ότι θα μπορούσαν να είναι τέτοια τέρατα (και αυτό σε μια εποχή που το Ιράν απεικονιζόταν ως τερατώδες). «Δεν είστε τέρατα», έλεγε ο Αχμαντινετζάντ. «Σίγουρα όχι! Σίγουρα έχετε σπουδαίο πολιτισμό» ένα αίσθημα που θα μπορούσε να αναγκάσει τους Ευρωπαίους και ιδιαίτερα τους Γερμανούς να απαντήσουν, «Όχι, όχι, όχι ήμαστε. Πράγματι ήμαστε τέρατα. Και μάλιστα το χειρότερο είδος». Επιπλέον διερωτώντας για ποιο λόγο το Ισραήλ έπρεπε να δημιουργηθεί από εκείνους, ουσιαστικά έβαζε τους Ευρωπαίους να παραδεχτούν ότι ήταν απολύτως ικανοί για μια ακόμη γενοκτονία. Ο Φουάντ πρότεινε πως δεν είχε σημασία το γεγονός ότι οι Ευρωπαίοι δεν ήρθαν σε δύσκολη θέση, καθώς οι Ιρανοί και οι Άραβες είχαν λάβει το μήνυμα ακόμα και υποσυνείδητα. Οι δυτικοποιημένοι και οι λάτρες της Δύσης Μεσανατολίτες, τους οποίους ο Αχμαντινετζάντ απεχθάνεται με το ίδιο πάθος όπως ο Χομεϊνί, μπορούσαν να ακούσουν τον πολιτισμό που τόσο θαύμαζαν να φωνάζει δυνατά και καθαρά «Ναι, ναι διαπράξαμε τη χειρότερη γενοκτονία στην ιστορία. Μόνο λίγα χρόνια πριν και ποιος ξέρει μπορεί να το κάνουμε ξανά». Ο Αχμαντινετζάντ, είπε ο Φουάντ, έλαβε τεράστια ικανοποίηση από το να ακούει τους Ευρωπαίους να επιμένουν αγανακτισμένα ότι οι πατέρες τους διέπραξαν μαζικές δολοφονίες. Ωστόσο, ο Τζαβανφέκρ δεν ήταν πρόθυμος ή δεν ήταν σε θέση να εξηγήσει το σκεπτικό πίσω από το συνέδριο για το Ολοκαύτωμα στην Τεχεράνη, και ίσως ο Φουάντ να ήταν πολύ γενναιόδωρος στην ανάλυση των προθέσεων του Αχμαντινετζάντ.

Ο Τζαβανφέκρ συνέχισε να με κοιτάει επίμονα με κενή, σχεδόν απλανή ματιά πίσω από τα μεγάλα, τετράγωνα γυαλιά του σε στυλ δεκαετίας '70, απρόθυμος ή ανίκανος να αντιμετωπίσει το θέμα. Τον λυπήθηκα λίγο, ίσως να ήταν πιο εύκολο αν ήμουν ξένος. Άλλαξα το θέμα και ξεκινήσαμε μια ευγενική συζήτηση γενικού περιεχομένου και *ta'arouf* που δεν οδηγεί πουθενά και είναι ένας λόγος για την αέναη παράλυση της υπερβολικής γραφειοκρατίας του Ιράν. «Είμαι στη διάθεσή σας αν χρειαστείτε τίποτα» (σίγουρα δεν ήταν), «Παρακαλώ καλέστε με αν θελήσετε κάτι» (παρακαλώ μην το κάνετε, αν το κάνετε θα αναγκαστώ να πω ψέματα και θα πω πως θα βοηθήσω, ενώ στην πραγματικότητα θα προτιμούσα να μην το κάνω) και από την μεριά μου, «Ευχαριστώ πολύ που μου αφιερώσατε τον πολύτιμο χρόνο σας» (φαινόταν πως δεν είχε

κάτι άλλο να κάνει και κανένα τηλεφώνημα ή μήνυμα δε διέκοψε τη συνάντησή μας), «Ήσαστε πολύ ευγενικός και εξυπηρετικός» (ειδικά όταν με κοιτούσατε επίμονα όλη την ώρα) και «Ευχαριστώ για τη φιλοξενία σας» (θα μπορούσατε τουλάχιστον να είχατε φορέσει παπούτσια).

Έφυγα από το γραφείο του Τζαβανφέκρ και κατευθύνθηκα πίσω στο τμήμα της λεωφόρου Παστέρ που ήταν ελεύθερης πρόσβασης για να πάρω ταξί. Σταμάτησα στον θάλαμο που άφησα το κινητό και έδωσα στο φρουρό τη μάρκα μου, ο οποίος γύρισε να πιάσει το κινητό μου και μου το έδωσε. «Ευχαριστώ πολύ», είπα και γύρισα να φύγω.

«Με συγχωρείτε» είπε ευγενικά. «Μπορώ να σας κάνω μια ερώτηση;»

«Φυσικά». Γύρισα να τον κοιτάξω. Είχε την κλασική εμφάνιση της Επαναστατικής Φρουράς: μια πολύ κοντή γενειάδα με σοβαρές γραμμές οριοθετώντας πού ήταν επιτρεπτό να ξυρίζεται για μια πιο επαγγελματική εμφάνιση, δηλαδή, τα ζυγωματικά και το πάνω μέρος του λαιμού. Το καπέλο του ήταν τραβηγμένο πίσω από το μέτωπό του, το οποίο του προσέδιδε έναν πιο φιλικό αέρα από ό,τι θα περίμενε κανείς από έναν φρουρό της Ισλαμικής Επανάστασης, του οποίου το έμβλημα στη στολή του αποτελούταν από ένα σηκωμένο χέρι να κρατάει ένα τουφέκι καλάσνικοφ (το ίδιο λογότυπο που χρησιμοποιεί και η Χεζμπολάχ, δημιουργία της Επαναστατικής Φρουράς). Αναρωτήθηκα τι να θέλει.

«Πού το πήρατε αυτό το κινητό;» με ρώτησε «Είναι Motorola;»

«Ναι, είναι Motorola και το πήρα στην Νέα Υόρκη».

«Νέα Υόρκη; Ουάου!» Με κοίταξε σαν να προσπαθούσε να καταλάβει τι έκανε ένας γενειοφόρος Ιρανός, που επισκέπτεται το γραφείο του προέδρου, στη Νέα Υόρκη. «Πείτε μου» συνέχισε, «είναι καλό; Δίνει antenna (λέξη που στα Φαρσί που σημαίνει «δουλεύει καλά») στο Ιράν; Είναι πολύ όμορφο».

«Ναι, δίνει καλή antenna», απάντησα. «Δεν παρουσιάζει καθόλου προβλήματα. Νομίζω μπορείς να τα αγοράσεις και εδώ».

«Ναι, νομίζω τα έχω δει στις βιτρίνες καταστημάτων, αλλά δεν ξέρω τίποτα για τα Motorola».

«Είναι αρκετά καλά, πολύ δημοφιλείς στις Ηνωμένες Πολιτείες».

«Αλήθεια;»

«Ναι». Γύρισα να φύγω.

«Ευχαριστώ», είπε ο φρουρός. «Καλή σας μέρα».

«Επίσης». Έφυγα από το δωματιάκι του και συνέχισα να περπατάω προς την κύρια είσοδο του προεδρικού συγκροτήματος. Ενεργοποίησα το κινητό μου και το κοιτούσα περιμένοντας να «δώσει antenna» Παρατήρησα με την άκρη του ματιού μου διάφορους πεζούς να κατευθύνονται προς την κατεύθυνση από την οποία ήρθα και ένιωσα όλοι τους να με κοιτάζουν επίμονα. Ήταν το μούσι, το κοστούμι και το κινητό; «*Haj-Agha!*» άκουσα να λέει μια γυναίκα με τσιριχτή φωνή και ανασήκωσα το βλέμμα μου. «*Haj-Agha*, αυτό είναι το γραφείο του προέδρου;» Παρά την

περιβολή της, ένα μαύρο τσαντόρ που το κρατούσε σφιχτά με το χέρι της κοντά στο στόμα της, μπορούσα να καταλάβω ότι ήταν αρκετά μεγάλη. Είχε επαρχιακή προφορά και παρατήρησα ότι το τσαντόρ της ήταν λεκιασμένο.

«Ναι» της είπα «Ευθεία μπροστά, συνεχίστε».

«Είναι εκεί;» ρώτησε «Πάω να δω τον πρόεδρο». Ακουγόταν αποφασισμένη σαν να ήθελε να του τα ψάλλει.

«Έτσι νομίζω», απάντησα.

«Ευχαριστώ πολύ», είπε. Συνέχισε να περπατάει με το τσαντόρ της να ανεμίζει με κάθε βήμα. Γύρισα το κεφάλι και την κοίταξα για λίγο. Περπάτησε πέρα από το φρουρό με τα κινητά και εξαφανίστηκε μέσα στο κτήριο που είχα επισκεφθεί νωρίτερα. Γύρισα και βγήκα έξω από το συγκρότημα, αναρωτώμενος αν θα καταφέρει να παραδώσει το μήνυμα στον πρόεδρό της, τον πρόεδρο, ο οποίος αυτονομάστηκε ως άνθρωπος του λαού, των ανθρώπων όπως η ίδια και εκείνων που φοράνε πλαστικές παντόφλες σε εσωτερικούς χώρους.

Η εικόνα του Αχμαντιντζάντ ως «άνθρωπος του λαού» οφείλεται τόσο στην συντηρητική, θρησκευτική ανατροφή του και στις φιλοσοφίες του, όσο και στον πολιτικό του μέντορα, τον σκιώδη Μοζτάμπα Χασεμί-Σάμαρε. Επίσημως ο «άνωτερος σύμβουλος του προέδρου», ο Χασεμί-Σάμαρε ενεργεί περισσότερο ως μια διασταύρωση μεταξύ του Καρλ Ροβ του Ιράν και του υπεύθυνου πολιτικού γραφείου, μολονότι η μυστικοπαθής φύση του θα έκανε τον Ροβ να ντρέπεται. Ξεκάθαρα ένα ώριμο θέμα για ερευνητική αναφορά, ή τουλάχιστον για ένα αναλυτικό προφίλ, δεδομένου ότι συνοδεύει τον πρόεδρο σε κάθε ταξίδι και είναι οπαδός του Αγιατολάχ Μοχάμαντ Ταγκί Μπεσμάχ-Γιαζντί (μακράν ο πιο σκληροπυρηνικός κληρικός του Σιισμού και πρόεδρος του Ινστιτούτου Εκπαίδευσης και Έρευνας του ιμάμη Χομεινί στην πόλη Κομ), ο οποίος δημοσιεύει την εξαιρετικά συντηρητική εβδομαδιαία εφημερίδα *Parto-Sokhan*. Ο Χασεμί-Σάμαρε απέφευγε την προσοχή των μέσων μαζικής ενημέρωσης, κυρίως λόγω του ότι η ερευνητική δημοσιογραφία στον Ιράν μπορεί μερικές φορές να οδηγήσει στην περίεργη εξαφάνιση του ανταποκριτή, ειδικά αν το θέμα της ερευνητικής αναφοράς είναι μη εγκεκριμένο, αν συνδέεται στενά με την Ισλαμική Επαναστατική Φρουρά και με τις υπηρεσίες πληροφοριών και είναι γνωστό ότι έχει ιδιαίτερα «τρομακτικές» ιδέες όσον αφορά στο τι πρέπει να συνίσταται η ιδανική ισλαμική κοινωνία. Τσεκάρετε και τα τρία για τον κύριο Χασεμί-Σάμαρε. Πρώην μέλος της Επαναστατικής Φρουράς, όπως ο πρόεδρος, πιστεύεται ότι έχει υπηρετήσει με τον Αχμαντιντζάντ κατά τον πόλεμο Ιράν-Ιράκ, αν και φαίνεται αδύνατο να επιβεβαιωθεί κάτι τόσο απλό. Επίσης λέγεται ότι ο Χασεμί-Σάμαρε είναι παντρεμένος με την αδερφή της γυναίκας του Αχμαντιντζάντ, μολονότι και αυτό, όλως περιέργως, δεν έχει επιβεβαιωθεί, ούτε καν αναφέρθηκε από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Το μόνο σίγουρο είναι ότι βρίσκεται συνεχώς παρών στο πλευρό του προέδρου στο υπουργικό συμβούλιο και κατά τις μεσημβρινές προσευχές

στο γραφείο (και σε κάθε εκδήλωση που είδα τον Αχμαντινετζάντ στην Νέα Υόρκη).

Ο Χασεμί-Σάμαρε είναι ένας μικρόσωμος άντρας, όπως και ο Αχμαντινετζάντ, σε ανάστημα και έχει ένα αφοπλιστικά πλατύ χαμόγελο, σχεδόν σαν το χαμόγελο της (όχι και τόσο περσικής) γάτας Τσεσάιρ, το οποίο, δεδομένου το τι είναι γνωστό για αυτόν, μπορεί να κάνει κάποιον να ανατριχιάσει. Στις αρχές της δεκαετίας του '90 επιχορηγούμενος από τον Αγιατολάχ Μεσμπάχ-Γιαζντί, γρήγορα διορίστηκε σε μια κρίσιμη θέση, ως διευθυντής προσλήψεων, στο Υπουργείο Εξωτερικών κάνοντας πράγματι ορισμένους διπλωμάτες, οι οποίοι υποβλήθηκαν στις δοκιμασίες του για αφοσίωση και την ισλαμική αρετή, να ανατριχιάσουν προτού μπορέσουν να εξασφαλίσουν μια πολυπόθητη θέση στο εξωτερικό. Ακόμα, δημοσίευσε ένα φυλλάδιο στο υπουργείο εξωτερικών, του οποίου κανείς δε φαίνεται να έχει αντίγραφο, αλλά κάθε διπλωμάτης ορκίζεται ότι υπάρχει, με τίτλο «Η Ψυχολογία των Προδοτών», το οποίο θα μπορούσε να είχε ως υπότιτλο «Ξεχάστε Όσα Νομίζετε ότι Ξέρετε για το Πώς να Γίνετε Υποδειγματικός Διπλωμάτης». (Ένας συνάδελφος, ο Σάϊντ Χαλίλι, που ανέβηκε γρήγορα στην ιεραρχία μετά την εκλογή του Αχμαντινετζάντ, δημοσίευσε ένα βιβλίο με τίτλο *Η Εξωτερική Πολιτική του Προφήτη [A.E.E] (The Foreign Policy of the Prophet) [PBUH]*² που πιθανότατα προοριζόταν επίσης ως οδηγός πεδίου για τους εκκολαπτόμενους διπλωμάτες του Ιράν).

Σε αυτό το φυλλάδιο ο Χασεμί-Σάμαρε παραθέτει στους Ιρανούς διπλωματες τους κανόνες για τις συμφωνίες με τους ξένους, υποθέτοντας ότι κάθε άτομο με το οποίο ένας Ιρανός διπλωμάτης έρχεται σε επαφή είναι κατάσκοπος, καθώς και ενδυματολογικές συμβουλές, οι οποίες θα μπορούσαν να είναι προειδοποιητικές για τυχόν επερχόμενη προεδρική ακαταστασία. Σε αντίθεση με την κοινή αισθητική του διπλωματικού στυλ και της κομψότητας, ο Χασεμί-Σάμαρε πίστευε ότι τα παντελόνια των Ιρανών διπλωματών δε θα μπορούσαν να έχουν έντονη τσάκιση, διότι αν είχαν, θα σήμαινε ότι παραμελούν τις τρεις καθημερινές υποχρεωτικές προσευχές, οι οποίες συνίστανται από επαναλαμβανόμενο σήκωμα, γονάτισμα και κινήσεις υπόκλισης. Για τον ίδιο λόγο έκρινε ότι οι Ιρανοί διπλωμάτες με γυαλισμένα παπούτσια με κορδόνια (ουσιαστικά μέρος της παγκόσμιας στολής της διπλωματίας) δε θα μπορούσαν να θεωρηθούν πιστοί στην Ισλαμική Επανάσταση, ενώ τα μοκασίνια με έντονη τσάκιση στο τακούνι, απόδειξη ότι έχουν χρησιμοποιηθεί ως η ανδρική εκδοχή των γυναικείων υποδημάτων mules, για να μπαίνουν και να βγαίνουν εύκολα, πρέπει να είναι τα υποδήματα που προτιμούνται. Δεν χρειαζόταν να υπενθυμίσει στους συναδέλφους του διπλωμάτες ότι τα μοκασίνια στο Ιράν όπως περιγράφηκαν, ειδικά αν το τακούνι του παπουτσιού ακουμπούσε πάντα κάτω, ήταν η επιλογή κάθε laati, jahel και dahati, δηλαδή των χαμηλότερων τάξεων της κοινωνίας.

Ο Χασεμί-Σάμαρε δε χρειαζόταν να ανησυχεί για τις γραβάτες από τη στιγμή που απέκτησε τη θέση εξουσίας στο Υπουργείο Εξωτερικών: από πολύ νωρίς ο Αγιατολάχ Χομείνι διάταξε ότι οι γραβάτες είναι σημάδι όχι μόνο της «μόλυνσης από τη Δύση», *gharb-zadegi*, μια λέξη που

² Οι ευλαβείς μουσουλμάνοι πάντα περιλαμβάνουν τη φράση “Peace Be Upon Him” → «Ας Είναι Ευλογημένος» ή τη συντόμευσή της όταν γράφουν το όνομα του προφήτη (αλλά όχι απαραίτητα και όταν μιλάνε για αυτόν).

χρησιμοποιούταν συνέχεια στα πρώτα χρόνια της επανάστασης, αλλά και ένα νεύμα στον χριστιανισμό, καθώς με μια πιο αρτιστική ματιά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η γραβάτα σχηματίζει σταυρό. Φυσικά κανείς σε θέση εξουσίας δεν ήθελε να θεωρείται ούτε «μολυσμένος από τη Δύση» ούτε, ακόμα χειρότερα, ότι νεύει στον χριστιανισμό, επομένως οι γραβάτες γρήγορα εξαφανίστηκαν από τις αντρικές γκαρνταρόμπες, ή τουλάχιστον από εκείνων που νοιάζονταν για τη δουλειά τους. Είναι πλέον κάπως περίεργο να βλέπει κανείς βίντεο του Χομεϊνί και της συνοδείας του να σχεδιάζουν την πτώση του Σάχη ή φωτογραφίες και βίντεο των πρώτων ημερών έπειτα από την εκδίωξη του Σάχη: πέρα από τους κληρικούς που είχαν συσπειρωθεί δίπλα του, μερικοί από τους πιο κοντινούς συμβούλους του Χομεϊνί φορούσαν γραβάτες και σε ορισμένες περιπτώσεις ήταν φρεσκοξυρισμένοι. Ο Μεχντί Μπαζαργκάν, ο πρώτος πρωθυπουργός της μεταβατικής κυβέρνησης, και ο Σαντέκ Γκοντμπζαντέχ, υπουργός εξωτερικών για τους πρώτους έξι μήνες κατά την περίοδο της κρίσης των ομήρων, είναι οι πρώτοι που έρχονται στο μυαλό. Φυσικά ο Μπαζαργκάν γρήγορα παραγκωνίστηκε και ο Γκοντμπζαντέχ φυλακίστηκε και στη συνέχεια εκτελέστηκε για συνωμοσία κατά της επανάστασης, αν και πιθανότατα όχι γιατί φορούσε γραβάτα. Αλλά ο Χομεϊνί, ή όποιος έστρεψε την προσοχή του στο θέμα της γραβάτας—και δεδομένου την προφανή αδιαφορία του περί του θέματος στην αρχή, κατά πάσα πιθανότητα δεν έδωσε πολύ σημασία μέχρι που του επέστησε την προσοχή για τον εξής λόγο—διαπίστωσε πως με το να την εξαλείψει από την γκαρνταρόμπα της κυβέρνησης θα έκανε μια μοναδική εντύπωση στον κόσμο: ότι το Ιράν δε θα παίζει με τους κανόνες της Δύσης.

Πράγματι το Ιράν είναι ακόμα η μόνη χώρα στον κόσμο του οποίου οι αξιωματούχοι, συμπεριλαμβανομένων όλων των διπλωματών στο εξωτερικό, δε φοράνε ποτέ γραβάτα. Ο Φιντέλ Κάστρο συχνά φορούσε στολή αγγαρίας και μερικοί άλλοι ηγέτες του Τρίτου Κόσμου φοράν εθνικές στολές ή εμφανίζονται με πουκάμισα που δεν είναι κουμπωμένα μέχρι το λαιμό, αλλά τα κυβερνητικά επιτελεία πάντα φοράν κοστούμι και γραβάτα. Για τον «δρόμο» του Τρίτου Κόσμου και ειδικά για τον Μουσουλμανικό Τρίτο Κόσμο, όπου ο Χομεϊνί επιθυμούσε να έχει την μεγαλύτερη επιρροή, ακόμα και να παρακινήσει νέες ισλαμικές επαναστάσεις, η επίδραση ήταν σημαντική. Καταρχάς, το μήνυμα ότι «οι πραγματικοί μουσουλμάνοι δε φοράνε γραβάτες» είχε απήχηση σε μέρη όπου οι περισσότεροι άντρες, εκτός από τις πλούσιες, δυτικοποιημένες τάξεις και την τάξη των διανοούμενων, δε φορούσαν γραβάτα (συμπεριλαμβανομένου και του Ιράν). Δεύτερον, το Ιράν προέβαλε την εικόνα ενός κράτους ανεξάρτητου από τους διεθνείς κανόνες και πρότυπα συμπεριφοράς (κανόνες που ο Χομεϊνί πίστευε ότι δημιουργήθηκαν και επιβλήθηκαν από τη Δύση), ως απόδειξη απελευθέρωσης από τα δεσμά της αποικιοκρατίας. Οι υπηρέτες δε θα μιμούνταν πια, πόσο μάλλον δε θα άκουγαν, τους πρώην αφέντες τους. Θα ήταν δύσκολο να αποδειχθεί, αλλά καθώς καθόμουν στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 2006 ως μεταφραστής του Αχμαντινετζάντ για τον επερχόμενο λόγο του μόνο λίγα μέτρα μακριά από τον Βολιβιάνο, Έβο Μοράλες, ο οποίος έκανε την πρώτη του εμφάνιση στη Νέα Υόρκη από τότε που εκλέχθηκε πρόεδρος, και ο οποίος φορούσε μια δερμάτινη ζακέτα ιθαγενών και λευκό πουκάμισο χωρίς γραβάτα, δεν μπορούσα να μην σκεφτώ

ότι η περιφρόνηση του Ιράν προς τη διπλωματική εθιμοτυπία επηρέασε το τι θεωρούν οι ηγέτες του Τρίτου Κόσμου κατάλληλο ένδυμα, για να απευθυνθούν σε όλο τον κόσμο.

Οι ενδυματολογικές απόψεις του Χασεμί-Σάμαρε στη «Ψυχολογία των Προδοτών» ίσως να θεωρήθηκαν ξεπερασμένες κατά την διακυβέρνηση του ρεφορμιστή προέδρου Χαταμί που ανήγγειλε μια εποχή σχετικής κομψότητας στους κυβερνητικούς αξιωματούχους, για να ταιριάζει με την προτίμηση του Χαταμί ως προς τα κατά παραγγελία ενδύματα (παρόλο που σταμάτησε λίγο πριν επαναφέρει τη γραβάτα), αλλά η υποβόσκουσα φιλοσοφία έγινε ολοφάνερη στον απόηχο της εκλογής του Αχμαντινετζάντ. Από τα πρώτα του καθήκοντα σαν πρόεδρος, ως μια πράξη προδοσίας προς τον Χασεμί-Σάμαρε (ο Αχμαντινετζάντ δεν είχε εμπειρία στις εξωτερικές υποθέσεις και πιθανότατα δεν είχε ταξιδέψει ποτέ εκτός χώρας) ήταν η μαζική ουσιαστικά αφαίρεση των σωμάτων των πρέσβων που είχαν τη βάση τους στη Δύση: μια ελίτ ρεφορμιστών διπλωματών, οι οποίοι όχι μόνο δεν πίστευαν ότι η Δύση είναι τόσο κακή αλλά επίσης γυάλιζαν τα brogues παπούτσια τους και πού και πού σιδέρωναν τα ευρωπαϊκά τους κοστούμια.

Η επιρροή του Χασεμί-Σάμαρε στις διεθνείς υποθέσεις έγινε ακόμα πιο προφανής όταν ταξίδεψε ο ίδιος στο Παρίσι (και όχι ο καινούργιος πρέσβης, για του οποίου την επιλογή αναμφίβολα είχε λόγο) το Σεπτέμβριο του 2006 να συναντήσει τον πρόεδρο Ζακ Σιράκ και να παραδώσει ένα προσωπικό μήνυμα από τον Αχμαντινετζάντ. Λίγο αργότερα διορίστηκε ως αναπληρωτής υπουργός εσωτερικών, υπεύθυνος για πολιτικές υποθέσεις, μια θέση την οποία θα αναλάμβανε παράλληλα με τα καθήκοντά του πλήρης απασχόλησης ως ανώτερος σύμβουλος. Στους αντιπάλους του Αχμαντινετζάντ, και πιο συγκεκριμένα αντιπάλους του Αγιατολάχ Μεσμπάχ-Γιαζντί, έγινε ανησυχητικά ξεκάθαρο εκείνον τον Οκτώβρη γιατί επέλεξε ο Χασεμί-Σάμαρε να αναλάβει την κάπως υψηλότερου κύρους θέση στην κυβέρνηση. Στο πλαίσιο των καθηκόντων του διορίστηκε επίσης επικεφαλής της εκλογικής επιτροπής, υπεύθυνος των δημοσκοπήσεων για τη Συνέλευση Εμπειρογνομόνων (όργανο που επιβλέπει το έργο του Ανώτατου Ηγέτη)—μια εκλογή στην οποία ο Μεσμπάχ-Γιαζντί και οι σύμμαχοί του ήλπιζαν να κερδίσουν έδαφος εναντίον των πιο μετριοπαθών κληρικών. Προς τιμήν του και προς τιμήν της εκλογικής διαδικασίας ο Χασεμί-Σάμαρε δεν πρέπει να επενέβη στην καταμέτρηση των ψήφων. Ο μέντοράς του, Μεσμπάχ Γιαζντί, υπέστη ταπεινωτική ήττα τερματίζοντας στην έκτη θέση στις δημοτικές εκλογές στην Τεχεράνη (μετά δυσκολίας «στριμώχτηκε» στη θέση στη Συνέλευση) και οι σύμμαχοί του και του Αχμαντινετζάντ τα πήγαν πολύ χειρότερα από ό, τι αναμενόταν. Ίσως αυτό να συνέβαλε στην παραίτηση του Χασεμί-Σάμαρε από τη θέση του λίγους μήνες αργότερα, το καλοκαίρι του 2007, φαινομενικά να περνάει λιγότερο χρόνο με την οικογένειά του, καθώς τα καθήκοντά του ως ανώτερος προεδρικός σύμβουλος έγιναν καθολικά, όπως ισχυρίστηκε, και δεν του επέτρεπαν ούτε στιγμή να σκέφτεται τόσο κοινότοπα ζητήματα όπως η επίβλεψη δημοσκοπήσεων. Οι περσικές γάτες φαίνεται ότι, όταν συνασπίζονται μια στο τόσο, βρίσκουν τρόπο να κόβουν το μουστάκι ακόμα και από τις γάτες laal.

Ο ΑΓΙΑΤΟΛΑΧ ΚΡΥΟΛΟΓΗΣΕ

Ο Ανώτατος Ηγέτης της Ισλαμικής *Επανάστασης*, όχι Δημοκρατίας, είναι ο επίσημος τίτλος του, αλλά στο Ιράν είναι γνωστός απλά ως *Rahbar* ή «Ηγέτης». Ο τίτλος προδίδει δύο αντιφατικές πλευρές του εθνικού χαρακτήρα (καθώς και μια εμφοτική δήλωση ότι το Ιράν είναι για πάντα επαναστατικό κράτος). Οι Ιρανοί, κατά παράδοση, τουλάχιστον τους τελευταίους αιώνες, απεχθάνονταν τους ηγέτες τους ανεξάρτητα από τον χαρακτήρα τους ή τις πράξεις τους και έσπευαν να στρέφονται εναντίον τους και να τους περιφρονούν, αλλά ταυτόχρονα λαχταρούσαν μια δυνατή ηγεσία και κάποιον να θαναμάζουν.

Ο Αγιατολάχ Ρουχολάχ Χομεϊνί, ο ιδρυτής της Ισλαμικής Δημοκρατίας και ο ηγέτης της επανάστασής της, ήταν αναμφισβήτητα ο πρώτος δημοφιλής ηγέτης στη σύγχρονη ιρανική ιστορία (εκτός από τον δημοκρατικά εκλεγμένο πρωθυπουργό Μοχάμεντ Μοσαντέκ, του οποίου η πρωθυπουργία ήταν σύντομη, με την ευγενική χορηγία της CIA), αλλά αναγνώρισε καλύτερα από ό, τι οι περισσότεροι, ότι οι Ιρανοί είχαν τη συνήθεια να αλλάζουν εύκολα γνώμη όσον αφορά στα θέματα της ειδωλοποίησης, που σήμαινε ότι το όνειρό του για ένα μακρόβιο ισλαμικό κράτος θα μπορούσε εύκολα να εξατμιστεί εξαιτίας των ιδιοτροπιών ενός απείθαρχου πληθυσμού. Η ιδέα του για το «*velayat-e-faqih*»—«κηδεμονία των νομικού» ή «κανόνας του νομοθέτη», ανάλογα με την ερμηνεία—την οποία αποκάλυψε σε ένα δημοσιευμένο έργο του το 1970 από την εξορία του στο Νατζάφ, στο Ιράκ, είχε ως λογική και βάση του το Σιυσμό. Εκτός από τους υπαινιγμούς ότι θα ήταν ο ίδιος ο *faqih*, το οποίο σημαίνει και «ηγέτης», οραματιζόταν επίσης μια ηγεσία απαλλαγμένη από τον εξονυχιστικό δημόσιο έλεγχο (εν μέρει λόγω των θρησκευτικών διαπιστευτηρίων του αλλά και λόγω της εγγενούς αποστασιοποίησής του από τις καθημερινές πολιτικές εκτιμήσεις), ώστε να μην υποστεί την οργή του λαού, όπως γινόταν παραδοσιακά με τους άλλους ηγέτες. Ωστόσο, ορισμένοι σίτες κληρικοί απέρριψαν εντελώς την ιδέα και άλλοι διαφώνησαν ως προς το βαθμό που θα μπορεί ο *faqih* να ασκήσει την εξουσία—για παράδειγμα, αν πρέπει να περιορίζεται σε καθαρά ισλαμικά ερωτήματα και ζητήματα ή αν είναι «κυβερνήτης» ή «κηδεμόνας»—μολαταύτα κατοχυρώθηκε στο σύνταγμα της Ισλαμικής Δημοκρατίας μετά την επανάσταση.

Ο Χομεϊνί ως πατέρας της επανάστασης και ως κάποιος που προάχθηκε (κάποιοι υποστηρίζουν ακατάλληλα) σε ιμάμη, τιμητικό που σπάνια έχει απονεμηθεί σε κάποιον Μεγάλο Αγιατολάχ, καθώς συνεπάγεται στην αγιοποίηση του είδους που είναι η βάση του Σιυσμού με τους δώδεκα ιμάμηδες του, δε χρειαζόταν να ανησυχεί για την εξουσία του και την λαϊκή στήριξη όσο ήταν εν ζωή, αλλά φρόντισε να εξασφαλίσει ότι οι διάδοχοί του, στους

οποίους κανείς δεν μπορούσε να εγγυηθεί ότι θα απολάμβαναν τα ίδια προνόμια, θα είχαν την απόλυτη εξουσία, που θα μπορούσε να εδραιώσει την Ισλαμική Δημοκρατία για τις επόμενες γενιές. Σήμερα ο *valih-e-faqih*, ο «Ανώτατος Ηγέτης», είναι ο Αγιατολάχ Αλί Χαμενεΐ, η ομοιότητα του ονόματός του με τον προκάτοχό του εντελώς συμπτωματική, αλλά εγγυημένη, με τα χρόνια, να μπερδεύει τους Ευρωπαίους. Στα χρόνια που ακολούθησαν από το θάνατο του Χομεϊνί που τον ανέδειξε στη θέση, έχει εξισορροπήσει προσεκτικά την χρήση της, κατά πολλούς, απεριόριστης εξουσίας με την καλλιέργεια της δημόσιας αντίληψης ότι οι εκλεγμένοι πρόεδροι της Δημοκρατίας είναι υπεύθυνοι για την κοινή ευημερία και τις συμφορές του λαού και την γενική του δυσарέσκεια, αν υπήρχε, με την κυβέρνηση. Είναι μια δύσκολη ενέργεια εξισορρόπησης, την οποία χειρίζεται με τεράστιες δεξιότητες, διότι, όταν ο λαός είναι πολύ χαρούμενος, όπως ήταν ίσως μετά την αρχικά εξαιρετικά δημοφιλή εκλογή του προέδρου Μοχάμεντ Χαταμί, πρέπει να εξασφαλίσει ότι αυτή η χαρά δεν εναπόκειται εξ ολοκλήρου στους εκλεγμένους αξιωματούχους, διαφορετικά ο ίδιος ο ρόλος του θα μπορούσε να αμφισβητηθεί.

Παρομοίως, κάποιος βαθμός δυσарέσκειας, είτε από την αριστερά, είτε από τη δεξιά, προμηνύει κάτι καλό για την εξουσία του ως «Οδηγός» του Ιράν, κάποιος που μπορεί να καθοδηγήσει το κράτος στις ταραχώδεις περιόδους. Λέει πολλά, τόσο για το πάθος των Ιρανών να αντιπαθούν τον ηγέτες που εκλέγουν, όσο και για την επιδέξια χειραγώγηση του πολιτικού συστήματος από τον Ανώτατο Ηγέτη. Η αποδοκιμασία των Ιρανών προς την αδυναμία του Χαταμί να τηρήσει την υπόσχεσή του σχετικά με τη μεταρρύθμιση του πολιτικού συστήματος δεν αποδόθηκε απευθείας στον Χαμενεΐ, μολονότι ο Χαταμί και οι σύμμαχοί του το άφησαν να εννοηθεί σε κάθε ευκαιρία και η πλειοψηφία των Ιρανών καταλάβαινε τα όρια της προεδρικής εξουσίας, αλλά στην απροθυμία του *Χαταμί* να αντισταθεί απέναντι στους συντηρητικούς και στον Χαμενεΐ, ο οποίος λόγω της ίδιας της φύσης της δουλειάς του, υποστήριζε την συντηρητική ατζέντα πιο συχνά και από την προεδρική. Το να κατηγορεί κανείς την αδυναμία του προέδρου παρά την δύναμη του Ανώτατου Ηγέτη έρχεται σε αντίθεση με τον όρο του προκατόχου του Χαταμί, όταν αυτοί οι Ιρανοί που γρήγορα ένιωσαν δυσарέσκεια με την κατάσταση υπό τον πρόεδρο Αχμαντινεζάντ τον κατηγορήσαν για ανικανότητα και ισχυρογνωμοσύνη, παρά τον Χαμενεΐ για την προφανή ανικανότητα ή απροθυμία να τον συγκρατήσει. Ο Ανώτατος Ηγέτης, όπως φαίνεται, δεν μπορεί ποτέ να χάσει.

Σχολιασμός

Αρχικά, κάνοντας μια αποσαφήνιση αναφορικά με τη σχέση της μετάφρασης και της γλωσσολογίας επισημαίνεται πως είναι μια σχέση αμφίδρομη. Η μία επιστήμη αλληλεπιδρά και υποβοηθά την άλλη στην εξαγωγή συμπερασμάτων παρέχοντας υλικό για την πραγματοποίηση μελετών. (Τσίγκου, 2011, p. 20) Κάνοντας μια σύντομη γλωσσολογική ανάλυση για τη γλώσσα-πηγή και τη γλώσσα-στόχο η πρώτη ανήκει στην κατηγορία των μείζονων γλωσσών και η δεύτερη στην κατηγορία των ελασσόνων γλωσσών (Parianou, 2009, p. 23). Σύμφωνα με τον

Radó, μείζων είναι μια «γλώσσα απεριορίστης εξάπλωσης» και ελάσσων μια «γλώσσα περιορισμένης εξάπλωσης». (Parianou, 2009) Η διάκριση αυτή δεν έχει απαραίτητα να κάνει με τον αριθμό των φυσικών ομιλητών, αλλά με άλλους ιστορικο-κοινωνικο-πολιτικο-οικονομικούς παράγοντες. Όσον αφορά στη σχέση των δύο αυτών κατηγοριών γλωσσών με τη μετάφραση έχει διαπιστωθεί πως κατά κύριο λόγο οι μεταφράσεις που παράγονται έχουν ως γλώσσα-πηγή κάποια μείζονα γλώσσα και ως γλώσσα-στόχο κάποια ελάσσονα γλώσσα, όπως και στην παρούσα μετάφραση που γίνεται στο ζευγάρι γλωσσών Αγγλικά-Ελληνικά. Γενικότερα, εφόσον η μετάφραση συνεπάγεται στη μεταφορά νοήματος, πόσο μάλλον όταν πρόκειται για ελεύθερη και όχι για κατά λέξη μετάφραση, τότε προκύπτουν διάφορα είδη προβλημάτων: πραγματολογικά, προβλήματα διαπολιτισμικότητας, διαγλωσσικά, κειμενοϊδιομορφικά.

Κατηγοριοποιώντας, λοιπόν, τα προβλήματα που συναντά κανείς κατά τη μεταφραστική διαδικασία, διακρίνονται οι εξής κατηγορίες:

1. Γραμματική

1.1 Μορφολογία, δομή και στίξη

Πολλές φορές είναι αδύνατη η πιστή μεταφορά της δομής των προτάσεων από τη γλώσσα πηγή στην γλώσσα στόχο. Για τον λόγο αυτό, σε κάποια σημεία κρίθηκαν απαραίτητες ορισμένες αλλαγές κατά τη μετάφραση για την καλύτερη κατανόηση από τον αναγνώστη. Παράδειγμα σε αυτήν την κατηγορία αποτελούν τα σημεία όπου στο πρωτότυπο υπήρχε είτε άνω τελεία, είτε άνω κάτω τελεία και αποφάσισα στο μετάφρασμα να χρησιμοποιήσω άλλα σημεία στίξης, διότι αυτά τα δύο είναι χαρακτηριστικά του αγγλικού γλωσσικού συστήματος και χρησιμοποιούνται συχνά, αλλά δεν ισχύει το ίδιο και στην ελληνική γλώσσα. Τα σημεία στίξης χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής, αφού η λάθος τοποθέτηση ή και η παράληψή τους, είναι ικανή να προκαλέσει σύγχυση και παρερμηνεία. Παραδείγματος χάρη, στις εξής προτάσεις έκρινα απαραίτητες ορισμένες αλλαγές:

-I was impressed that he didn't want to repeat the standard government line, or a denial of Holocaust denial; perhaps he just didn't have an answer that he thought would satisfy me. → Μου έκανε εντύπωση που δεν ήθελε να επαναλάβει την συνήθη κυβερνητική γραμμή ή να αρνηθεί την άρνηση του Ολοκαυτώματος. Ίσως πίστευε ότι δεν είχε απάντηση που θα με ικανοποιούσε.

-I felt a little sorry for him: perhaps it would have been much easier if I had been a foreigner. → Τον λυπήθηκα λίγο, ίσως να ήταν πιο εύκολο αν ήμουν ξένος.

Σε κάποιες περιπτώσεις έκρινα πως θα έπρεπε να προσθέσω κάτι προκειμένου η ροή του λόγου να ακούγεται πιο φυσική στην γλώσσα στόχο. Για παράδειγμα:

-Javanfekr was frozen by the question. → Ο Τζαβανφέκρ πάγωσε **το άκουσμα της** ερώτησης.

...who publishes the archconservative weekly, *Parto-Sokhan* → ο οποίος δημοσιεύει την εξαιρετικά συντηρητική εβδομαδιαία **εφημερίδα Parto-Sokhan**

Στις συγκεκριμένες περιπτώσεις η προσθήκη βοήθησε στην καλύτερη ροή του λόγου, καθώς χωρίς τις παραπάνω προσθήκες θα υπήρχαν μορφοσυντακτικά προβλήματα, αλλά ειδικότερα στο δεύτερο παράδειγμα λειτουργεί και ως ένα είδος επεξήγησης για τον Έλληνα αναγνώστη, ο οποίος πιθανότατα δε γνωρίζει τι είναι το *Parto-Sokhan*.

1.2 Συγκριτική Υφολογία

Σύμφωνα με τον Γ. Μπαμπινιώτη, το ύφος συνίσταται στην επιλογή του τρόπου εκφοράς ενός νοήματος ανάμεσα από περισσότερες της μίας και μοναδικής μορφής δυνατότητας. Η επιλογή αυτή από τη μεριά του μεταφραστή εξαρτάται τόσο από το είδος του κειμένου, όσο και από τον επικοινωνιακό σκοπό. (Μπατσαλιά, 2001-2003) Επομένως ο μεταφραστής πρέπει αφενός να αναγνωρίσει το ύφος που έχει επιλέξει ο συγγραφέας του πρωτοτύπου και αφετέρου να το μεταφέρει καταλλήλως στο μετάφρασμα εφόσον αυτό απαιτείται. Επί παραδείγματι, ο συγγραφέας του πρωτοτύπου επιλέγει να χρησιμοποιήσει τη λέξη “(an issue of great) **import**” αντί της λέξης “importance”, διότι στην αγγλική γλώσσα η λέξη “import” θεωρείται πιο εκλεπτυσμένη και χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να προσδώσουμε ένα πιο επίσημο ύφος. Συνεπώς είναι μια συνειδητή επιλογή εκ μέρους του συγγραφέα του πρωτοτύπου και προκειμένου να διατηρήσω αυτό το επίσημο ύφος και στο μετάφρασμα το απέδωσα ως «θέμα πρώτιστης σημασίας», όπου μετέφρασα το “great” ως «πρώτιστης» το οποίο ουσιαστικά αυτό δίνει την πιο επίσημη χροιά, καθώς στα ελληνικά δεν υπάρχουν δύο διαφορετικές λέξεις για να αποδοθούν οι λέξεις “import” και “importance”.

1.3 Σύνταξη

1.3.1 Μακροπερίοδος λόγος

Σε αρκετά σημεία του αποσπάσματος στη γλώσσα αφετηρίας εντόπισα μακροπερίοδο λόγο, ο οποίος δεν ήταν δυνατόν να μεταφερθεί αυτούσιος στη γλώσσα στόχο του μεταφράσματος. Οι περίοδοι ήταν ιδιαίτερα εκτενείς και περιείχαν πολλά και διαφορετικά νοήματα. Αυτό αυξάνει σημαντικά τη δυσκολία ανάγνωσης και κατανόησης του κειμένου, τόσο στην γλώσσα αφετηρίας, όσο και στη γλώσσα αφίξεως, ενώ ταυτόχρονα περιπλέκει τη μετάφραση. Επομένως, ήταν πιο πρακτικό κάποιες εκτενείς περίοδοι του πρωτοτύπου να διασπαστούν σε επιμέρους προτάσεις, και να αλλάξει η μορφή των λέξεων (ρηματικοί τύποι σε ονοματικούς και αντιστροφή). Για την επίλυση του προβλήματος επέλεξα να χωρίσω τα συγκεκριμένα σημεία σε μικρότερες περιόδους, καθιστώντας το λόγο πιο κατανοητό. Επί παραδείγματι στα αποσπάσματα:

-“First, the message that “real Muslims don't wear ties” resonated in places where most men, other than the rich, Westernized, and intellectual classes, didn't wear ties (including in Iran), and, second, the image projected by Iran, that the country was independent of the norms and standards of international behavior (norms that Khomeini believed were created and imposed by the West), was proof of liberation from the shackles of colonialism.” → «Καταρχάς το μήνυμα ότι «οι πραγματικοί μουσουλμάνοι δε φοράνε γραβάτες» είχε απήχηση σε μέρη όπου οι περισσότεροι άντρες, εκτός από τις πλούσιες, δυτικοποιημένες τάξεις και την τάξη των διανοούμενων, δε φορούσαν γραβάτα (συμπεριλαμβανομένου και του Ιράν). Δεύτερον το Ιράν προέβαλε την εικόνα ενός κράτους ανεξάρτητου από τους διεθνείς κανόνες και πρότυπα συμπεριφοράς (κανόνες που ο Χομεϊνί πίστευε ότι δημιουργήθηκαν και επιβλήθηκαν από τη Δύση), ως απόδειξη απελευθέρωσης από τα δεσμά της αποικιοκρατίας.»

-“his mentor Mesbah-Yazdi suffered a humiliating sixth-place finish in the Tehran municipality (barely squeezing into his seat in the Assembly), and his and Ahmadinejad's allies generally fared far worse than expected, perhaps contributing to Hashemi Samareh's reasons for resigning his post a few months later, in the summer of 2007, ostensibly to spend less time with his family while his duties as top presidential adviser became all-encompassing, as he claimed, and allowed him not a waking moment to ponder such pedestrian issues as poll supervision” → «Ο μέντοράς του, Μεσμπάχ-Γιαζντί, υπέστη ταπεινωτική ήττα, τερματίζοντας στην έκτη θέση στις δημοτικές εκλογές στη Τεχεράνη (μετά δυσκολίας «στριμώχτηκε» στη θέση στη Συνέλευση) και οι σύμμαχοί του και του Αχμαντινετζάντ τα πήγαν πολύ χειρότερα από ό, τι αναμενόταν. Ίσως αυτό να συνέβαλε στην παραίτηση του Χασεμί-Σάμαρε από τη θέση του λίγους μήνες αργότερα, το καλοκαίρι του 2007, φαινομενικά να περνάει λιγότερο χρόνο με την οικογένειά του καθώς τα καθήκοντά του ως ανώτερος προεδρικός σύμβουλος έγιναν καθολικά, όπως ισχυρίστηκε, και δεν του επέτρεπαν ούτε στιγμή να σκέφτεται τόσο κοινότοπα ζητήματα όπως η επίβλεψη δημοσκοπήσεων»

1.3.2 Μετατροπή μερών του λόγου

Σύμφωνα με τον Κακριδή (1984), ο μετασχηματισμός ενός μέρους του λόγου του πρωτοτύπου σε άλλο ισοδύναμο συντακτικό μέλος της μεταφραστικής γλώσσας λέγεται μετάσταση. Υπάρχουν αρκετά τέτοια παραδείγματα αν συγκρίνουμε το κείμενο-αφετηρία με το κείμενο-στόχο. Ορισμένα είναι τα εξής:

-after Ahmadinejad *was elected* → «μετά την *εκλογή* του Αχμαντινετζάντ»

-“not *angrily* but more with a *bewildered look*” → «όχι *θυμωμένος*, αλλά μάλλον *σαστισμένος*»

-«*κάνοντα*ς πράγματι ορισμένους διπλωμάτες ... να ανατριχιάσουν» → he indeed *sent* shivers down the spines of not a few diplomats

-“that their fathers *were mass murderers*” → «ότι οι πατέρες τους *διέπραξαν μαζικές δολοφονίες*»

1.3.3 Ενεργητική – Παθητική σύνταξη

Η ενεργητική και παθητική σύνταξη δυσκολεύει συχνά το έργο ενός μεταφραστή. Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να διατηρηθεί ως έχει στη γλώσσα αφετηρίας, αλλά συχνά η διατήρησή της στη γλώσσα αφίξεως ξενίζει τον αναγνώστη και περιπλέκει το νόημα. Για το λόγο αυτό, σε κάποια σημεία κρίθηκε αναγκαία η μετατροπή της παθητικής φωνής σε ενεργητική για την καλύτερη κατανόηση του κειμένου. Για παράδειγμα στο απόσπασμα:

-“*owes* as much to his conservative, religious upbringing and his own philosophies as it does to...” → «*οφείλεται* τόσο στην συντηρητική, θρησκευτική ανατροφή του και στις φιλοσοφίες του, όσο και...»

“*the image projected by Iran*, that the country was independent of the norms and standards of international behavior...” → «*το Ιράν προέβαλε την εικόνα* ενός κράτους ανεξάρτητου από τους διεθνείς κανόνες και πρότυπα συμπεριφοράς...»

2. Ισοδυναμία εν γνώσει της διαφοράς

2.1 Έλλειψη ισοδυναμίας

Εντόπισα διάφορα σημεία στα οποία δεν υπάρχει ισοδυναμία στη γλώσσα-στόχο. Αποφάσισα, λοιπόν, να αποδώσω το νόημα. Ο Κεντρωτής (1996, p. 67) γράφει: «ο μεταφραστής ή θα εστιάσει το ενδιαφέρον του στο να ανακαλύψει μορφικά ισοδύναμα που θα διατηρούν τη σημασιολογική έννοια του κειμένου ή θα εστιάσει το ενδιαφέρον του στο να ανακαλύψει λειτουργικά ισοδύναμα που θα διατηρούν την όποια επικοινωνιακή αξία των συνυφαινομένων μέσα στο κείμενο.» Παράδειγμα του παραπάνω, αποτελεί η λέξη “archconservative” η οποία αποδόθηκε στα ελληνικά περιφραστικά ως «εξαιρετικά συντηρητικό», καθώς στην ελληνική γλώσσα δεν υπάρχει η αντίστοιχη λέξη για να αποδοθεί μονολεκτικά. Το ίδιο συμβαίνει και με τη λέξη “one-manship” της οποίας η σημασία ορίζεται ως «η τεχνική του να αποκτά κανείς πλεονεκτική θέση ή αίσθημα ανωτερότητας αναφορικά με κάποιον άλλο», εφόσον δεν υπάρχει επίσημη απόδοση στα ελληνικά αποφάσισα να τη μεταφράσω ως «ένδειξη της ανωτερότητάς του». Μια απόδοση που μεταφέρει σε έναν ικανοποιητικό βαθμό τη σημασία της αγγλικής λέξης. Αντίστοιχα και με τη λέξη “indoors” που συναντάμε στο πρωτότυπο κείμενο, η οποία δεν μπορεί να αποδοθεί με μια λέξη στα ελληνικά, επομένως χρησιμοποιήθηκε η περίφραση «σε εσωτερικούς χώρους» για να μεταφερθεί στην ελληνική γλώσσα.

2.2 Ιδιωματικές εκφράσεις

Στο απόσπασμα εντοπίζονται διάφορες ιδιωματικές εκφράσεις που ανάλογα με την περίπτωση ήταν δυνατόν να αποδοθούν ή όχι στα ελληνικά. Συμβουλευόμενη τις απόψεις της Baker (1992,

(pp. 46-81): «Μια ιδιωματική έκφραση ίσως δεν έχει ισοδύναμο στη γλώσσα στόχο. Ο τρόπος με τον οποίο μια γλώσσα επιλέγει να εκφράσει, ή να μην εκφράσει, διάφορα νοήματα είναι μεταβλητός και μόνο περιστασιακά ταιριάζει με τον τρόπο που μια άλλη γλώσσα επιλέγει να εκφράσει τα ίδια νοήματα. Μια γλώσσα ίσως εκφράσει ένα συγκεκριμένο νόημα χρησιμοποιώντας μια μόνο λέξη, μια άλλη γλώσσα χρησιμοποιώντας μια πάγια έκφραση και μια τρίτη χρησιμοποιώντας μια ιδιωματική έκφραση κλπ. Επομένως, είναι μη ρεαλιστικό να περιμένουμε να βρούμε ισοδύναμες ιδιωματικές εκφράσεις σε μια γλώσσα στόχο». Καθώς και τις απόψεις του Βλαχόπουλου(2010, pp. 68-70): «Οι ιδιωτισμοί θεωρούνται λεξιλογικά σύνολα ιδιαίτερα για κάθε πολιτισμό και συχνά ακούγεται η άποψη ότι δεν μεταφράζονται και ότι αυτή η αδυναμία μετάφρασης είναι και το κύριο γνώρισμά τους. Φυσικά, η αντίληψη ότι οι ιδιωτισμοί δεν μεταφράζονται είναι εσφαλμένη.» Παράδειγμα αποτελεί η εξής έκφραση του πρωτοτύπου: “as if she wanted to give him an earful”, την οποία επέλεξα να μεταφράσω ως «σα να ήθελε να του τα ψάλλει», δηλαδή με ιδιωτισμό προκειμένου να διατηρήσω το ύφος του πρωτοτύπου και στο μετάφρασμα. Μια άλλη περίπτωση ιδιωματικής έκφρασης είναι η ακόλουθη: “It speaks volumes..” την οποία δεν βρήκα τρόπο να την αποδώσω με μια αντίστοιχη ελληνική ιδιωματική έκφραση, επομένως επέλεξα να μεταφέρω το νόημα και την απέδωσα ως «Λέει πολλά...» η οποία αποτελεί στα ελληνικά μια πάγια έκφραση.

2.3 Πολυσημία λέξεων

Το φαινόμενο της πολυσημίας των λέξεων πολλές φορές δημιουργεί προβλήματα κατά τη μεταφραστική διαδικασία και προκειμένου να καταλάβουμε ποια σημασία αντιστοιχεί στην κάθε περίπτωση θα πρέπει να λάβουμε υπόψη άλλα στοιχεία, όπως το συγκεκριμένο, για παράδειγμα: Στη φράση “whereas loafers with a heavy crease on the heel, evidence that they have been used as male versions of *mules*” → «ενώ τα μοκασίνια με έντονη τσάκιση στο τακούνι, απόδειξη ότι έχουν χρησιμοποιηθεί ως η ανδρική εκδοχή των γυναικείων υποδημάτων *mules* » Η λέξη *mules* σημαίνει το μουλάρι, αλλά είναι και ο τύπος γυναικείων υποδημάτων. Μια ακόμη λέξη με πολλαπλές σημασίες “and are one *reason* for the perpetual paralysis of Iran’s bloated bureaucracy” → «και είναι ένας *λόγος* για την αέναη παράλυση της υπερβολικής γραφειοκρατίας του Ιράν» Η λέξη «λόγος» είναι πολύσημη στην ελληνική γλώσσα. Σημαίνει «λογική», «αιτία» ή «ομιλία». Η λέξη “reason” είναι επίσης πολύσημη στην αγγλική γλώσσα και σημαίνει «λογική», «αιτία» ή σαν ρήμα αποδίδεται ως “επιχειρηματολογώ”. “He had the classic Revolutionary Guard *look*” → «Είχε την κλασική *εμφάνιση* της Επαναστατική Φρουράς» Η λέξη *look* έχει δύο αποδόσεις στα ελληνικά η μία είναι η «εμφάνιση»/«όψη» και η άλλη είναι το «βλέμμα». Σε αυτή την περίπτωση με βάση το συγκεκριμένο ήταν πασιφανές ποια από τις δύο αποδόσεις έπρεπε να χρησιμοποιηθεί.

3. Ορολογία

Το κεφάλαιο ορολογία αποτελεί ένα βασικό σημείο κατά τη μεταφραστική διαδικασία, και ιδίως

κατά τη μετάφραση ειδικών κειμένων. «Η ορολογία ορίζεται ως η δημιουργία γλώσσας ενός συγκεκριμένου τομέα, με αποτέλεσμα να ανταποκρίνεται στις ανάγκες έκφρασης των χρηστών της» (Κεραμίδας, 2015, p. 25). Επομένως, το εν λόγω κείμενο με πολιτικό περιεχόμενο περιλαμβάνει ορισμένους όρους, οι οποίοι δημιούργησαν προβλήματα κατά την προσπάθεια απόδοση τους στην ελληνική γλώσσα. Για παράδειγμα ο όρος “government officials” που απαντάται στο πρωτότυπο στα ελληνικά αποδίδεται ως «κυβερνητικοί αξιωματούχοι» και «κυβερνητικά στελέχη». Πρόκειται για έναν όρο με πολλαπλή απόδοση αλλά ύστερα από έρευνα αποφάνθηκα ότι αυτοί οι δύο όροι στα ελληνικά είναι συνώνυμοι, επομένως μπορούν να χρησιμοποιηθούν και οι δύο. Επίσης, όρο αποτελεί η φράση “cabinet meeting” το οποίο το μετέφρασα ως υπουργικό συμβούλιο, αλλά στην πραγματικότητα δεν πρόκειται για τον ίδιο ακριβώς θεσμό λόγω της διαφοράς του πολιτικού συστήματος των δύο χωρών. Πιο συγκεκριμένα cabinet meeting στο Ιράν αναφέρεται σε συμβούλιο όχι μόνο με υπουργούς αλλά και κυβερνητικούς αξιωματούχους και τον πρόεδρο, ενώ στην Ελλάδα συμμετέχουν οι υπουργοί και ο πρωθυπουργός. Παρόλα αυτά επέλεξα να το αποδώσω κατ’ αυτόν τον τρόπο, διότι δε θεωρώ ότι υπάρχει ιδιαίτερος λόγος να μπω στη διαδικασία να εξηγήσω τις διαφορές κάνοντας σημείωση του μεταφραστή, καθώς δεν δημιουργεί κάποιο κενό στο νόημα ή κάποια δυσκολία στην κατανόηση από τον αναγνώστη. Μια ακόμη ιδιαιτερότητα του κειμένου ήταν το γεγονός ότι υπήρχαν λέξεις από τη διάλεκτο Φαρσί, τις οποίες ο συγγραφέας του πρωτοτύπου επέλεξε να τις μεταγράψει στα αγγλικά. Τις συγκεκριμένες λέξεις επέλεξα να τις διατηρήσω όπως στο πρωτότυπο, διότι τις εξηγεί σε προηγούμενα κεφάλαια του βιβλίου και δεν θεώρησα απαραίτητο να τις μεταγράψω ούτε να τις αποδώσω με ελληνικές λέξεις, προκειμένου να διατηρήσω την «ξενικότητα» του κειμένου. Ένα επιπλέον μεταφραστικό πρόβλημα ήταν το εξής, στο πρωτότυπο υπάρχει ο τίτλος βιβλίου *The Foreign Policy of the Prophet (PBUH)* για τον οποίο είχα το δίλημμα αν έπρεπε να το μεταφράσω ή να διατηρήσω τον αγγλικό τίτλο και στο μετάφρασμα. Κάνοντας, λοιπόν, την έρευνά μου ανακάλυψα πως το συγκεκριμένο βιβλίο δεν έχει μεταφραστεί στα ελληνικά, για αυτό το λόγο επέλεξα να κάνω εγώ τη μετάφραση, αλλά παράλληλα να κρατήσω και τον αγγλικό τίτλο σε περίπτωση που ο αναγνώστης ήθελε να κάνει τη δική του έρευνα σχετικά με το βιβλίο, επομένως η απόδοση στο μετάφρασμα είναι η εξής: *Η Εξωτερική Πολιτική του Προφήτη [Α.Ε.Ε] (The Foreign Policy of the Prophet) [PBUH]*. Τέλος, στο κείμενο-πηγή συναντάμε του όρους “foreign service officers” και “diplomats”, οι οποίοι είναι συνώνυμοι, είναι δύο διαφορετικοί τίτλοι για το ίδιο επάγγελμα και ο συγγραφέας του πρωτοτύπου τους χρησιμοποιεί εναλλάξ, έτσι αποφάσισα να αποδώσω και τους δύο όρους ως «διπλωμάτης». Επίσης ο όρος foreign service officers είναι ένας όρος που αναφέρεται κυρίως στο υπουργείο εξωτερικών των ΗΠΑ. Αυτό οδηγεί στην τελευταία κατηγορία προβλημάτων, αλλά και από τις πιο σημαντικές.

4. Διαπολιτισμικότητα

Γενικά το κυριότερο πρόβλημα που προκύπτει κατά τη μεταφραστική διαδικασία είναι αυτό περί πολιτισμικών διαφορών ανάμεσα στη γλώσσα-πηγή και στη γλώσσα-στόχο. Κατά τον Reiss και

Vermeer ως πολιτισμός ορίζεται: «το σύνολο των νορμών, συμβάσεων και απόψεων που επηρεάζουν τη συμπεριφορά ενός ατόμου ή μιας κοινωνίας», συνεπώς κατά τον Göhring «πολιτισμός είναι όλα εκείνα τα στοιχεία που πρέπει κανείς να γνωρίζει, να κατέχει και να αισθάνεται, για να μπορεί να κρίνει, σε ποιες περιπτώσεις οι φυσικοί ομιλητές ανταποκρίνονται στους διάφορους κοινωνικούς τους ρόλους σύμφωνα με κοινωνικά αποδεκτά κριτήρια ή πότε αποκλίνουν από αυτά, προκειμένου να μπορεί να συμπεριφερθεί κανείς με κοινωνικά αποδεκτό τρόπο, εφόσον βέβαια το επιθυμεί και δεν διατίθεται να επωμιστεί τις συνέπειες μη αποδεκτής συμπεριφοράς». (Seel, 2005, p. 2) Βασικό στοιχείο της κάθε κουλτούρας αποτελούν τα κύρια ονόματα, είτε αυτά πρόκειται για ανθρωπωνύμια, είτε για τοπωνύμια, είτε για ονόματα οργανισμών. Ως προς την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, λοιπόν, ο μεταφραστής έχει τρεις επιλογές, δηλαδή να αποδώσει τα κύρια ονόματα είτε με μηδενική μετάφραση, είτε με μεταγραφή ή με μετάφραση. Βασιζόμενη στη θεωρία του γλωσσολόγου Αντουάν Μπερμάν, ο οποίος κάνει διάκριση μεταξύ της εθνοκεντρικής μετάφρασης και της κατά γράμμα ή κυριολεκτικής μετάφρασης, επισημαίνει ότι η πρώτη συνίσταται στην προσαρμογή κάθε στοιχείου στην κουλτούρα, στις νόρμες και στις αξίες του δέκτη, ενώ οτιδήποτε ξένο, θεωρείται αρνητικό, ενώ η δεύτερη επιτρέπει στην ετερότητα του πρωτοτύπου να αναδειχτεί. Ο Μπερμάν υποστηρίζει πως «ο ηθικός σκοπός της μεταφραστικής πράξης είναι η πρόσληψη του ξένου ως ξένου». Επηρεασμένος από τον Μπερμάν, ο Βενούτι αναφέρει δύο μεταφραστικές στρατηγικές, την επιχώρια και την ξενική. Σκοπός της επιχώριας είναι να φέρει το έργο κοντά στον αναγνώστη και το οικιοποιήσει και να εξαλείψει όσο γίνεται τα ξενικά στοιχεία. Αντιθέτως, η ξενική μεταφραστική στρατηγική περιλαμβάνει την διατήρηση της «ξενικότητας» του κειμένου, διατηρώντας τα πολιτισμικά στοιχεία ανέγγιχτα. (Munday, 2001, p. 237). Με βάση τις παραπάνω θεωρίες επέλεξα να μη μεταφράσω τα ονόματα, αλλά να κάνω απλή μεταγραφή στα ελληνικά με στόχο την κατά δυνατόν ακριβέστερη φωνητική τους απόδοση, όσον αφορά τα ανθρωπωνύμια και όσον αφορά ορισμένα τοπωνύμια επέλεξα την εξελληνισμένη μεταγραφή τους, προσαρμοσμένα στο νεοελληνικό κλιτικό σύστημα, παραδείγματος χάρη, Tehran→Τεχεράνη. Στο συγκεκριμένο κείμενο τα ονόματα αποτελούν μια λειτουργική μεταφραστική μονάδα, καθώς υποδηλώνουν τον πολιτισμό στο πλαίσιο του οποίου λαμβάνουν χώρα τα γεγονότα. (Munday, 2001, p. 168) Επομένως αποτελούν και πολιτισμικούς ενδείκτες, δηλαδή πολιτισμικά φορτισμένα γλωσσικά στοιχεία που εκφράζουν την ιδιαιτερότητα ενός πολιτισμού και μπορεί να είναι επιχώριοι θεσμοί, τοπωνύμια, ονόματα εντύπων, έργα τέχνης κ.ά. (Γραμμενίδης, 2009, p. 108). Επιπλέον, είναι ονόματα υπαρκτών προσώπων, επομένως οποιαδήποτε στρατηγική οικειοποιητικής μετάφρασης εκ των πραγμάτων δεν αποτελούσε πιθανή επιλογή για τη λύση του συγκεκριμένου προβλήματος. Από την άλλη, έπειτα από έρευνα βρήκα διάφορα άρθρα στα οποία είχαν μεταφραστεί τα ονόματα στα ελληνικά και έτσι επέλεξα τη στρατηγική της μεταγραφής για όλα τα κύρια ονόματα του κειμένου.

Θεωρία του σκοπού

Προκειμένου να αξιολογήσουμε ένα μετάφρασμα θα πρέπει να λάβουμε υπόψη τον σκοπό για

τον οποίο πραγματοποιήθηκε η μεταφραστική διαδικασία. Η θεωρία του σκοπού αναφέρει: η βασική αρχή που καθορίζει κάθε μεταφραστική διαδικασία είναι ο στόχος της μεταφραστικής δράσης. (Nord, 2014, p. 70) Ανάλογα με τον σκοπό κάθε μετάφρασης κάνει τις αντίστοιχες επιλογές. Κατά τον Vermeer, αυτό που υποστηρίζει η θεωρία του Σκοπού είναι ότι οφείλουμε να μεταφράζουμε συνειδητά και με συνέπεια, σύμφωνα με κάποια αρχή που σέβεται το κείμενο-στόχο. (Nord, 2014, p. 75) Κατανοώντας, λοιπόν, τις ιδιαιτερότητες του πρωτοτύπου και τον επικοινωνιακό σκοπό του μεταφράσματος, ο οποίος είναι κατά κύριο λόγο να πληροφορήσει τον αναγνώστη, έγιναν οι κατάλληλες, κατά τη γνώμη μου, επιλογές κατά τη μεταφραστική διαδικασία προκειμένου να εξυπηρετηθεί ο συγκεκριμένος σκοπός, χωρίς παράλληλα να συμμορφώνεται ή να προσαρμόζεται στη συμπεριφορά ή στις προσδοκίες του πολιτισμού στόχου.

Συμπέρασμα

Στο πλαίσιο της εργασίας μελέτησα διάφορες μεταφραστικές θεωρίες και τρόπους προσέγγισης της μεταφραστικής διαδικασίας, καθώς και της μετάφρασης συνολικά ως επιστήμη. Συμπεράνα, λοιπόν, πως η μεταφραστική διαδικασία είναι αρκετά πολύπλοκη και κατά την διεκπεραίωσή της προκύπτουν διάφορα είδη προβλημάτων, τα οποία ο μεταφραστής καλείται να λύσει προκειμένου να πετύχει ένα άρτιο γλωσσικό αποτέλεσμα. Επίσης συνειδητοποίησα πλήρως πως ο κάθε μεταφραστής έχει τον δικό του, μοναδικό τρόπο έκφρασης και μεταφορά νοήματος. Επομένως βασιζόμενη στο θεωρητικό υλικό που είχα στη διάθεσή μου και στις γνώσεις μου όχι μόνο πάνω στη μετάφραση, αλλά και στο θέμα που πραγματεύεται το κείμενο-πηγή, διότι η κατανόηση του πρωτοτύπου παίζει καθοριστικό ρόλο στη μεταφραστική διαδικασία, κατάφερα να μεταφράσω το απόσπασμα, ξεπερνώντας τα προβλήματα που εμφανίστηκαν στην πορεία.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Βλαχόπουλος, Σ. (2010). Δημιουργική Κατανόηση Στη Μετάφραση. In *Μετάφραση και Δημιουργικότητα*. Αθήνα: Κλειδάριθμος

Γραμμενίδης, Σ. (2009). *Μεταφράζοντας τον κόσμο του Άλλου. Θεωρητικοί προβληματισμοί. Λειτουργικές προοπτικές*. Αθήνα: Διάυλος.

Κακριδής, Ι. Θ. (1984) *Το μεταφραστικό πρόβλημα*. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας

Κεντρωτής, Γ. (1996). *Περί "ισοδυναμίας": πρώιμα initialia*. In *Θεωρία και Πράξη της Μετάφρασης*. Αθήνα: Διάυλος.

Μπατσαλιά, Φ. (2001-2003). *ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ*.

<http://users.uoa.gr/~fbatsal/parametroi%20metafrastikhs%20diadikasias.pdf>

Τσίγκου, Α.Μ. (2011). *Γλωσσολογία & Μετάφραση. Προσεγγίζοντας τη μεταφραστική μονάδα*. Αθήνα: Διάυλος

Baker, M. (1992). *Equivalence above word level*. In *In other words*. London, UK: Routledge.

Nord, C. (2014). *Η μετάφραση ως στοχευμένη δραστηριότητα. Εισαγωγή στις λειτουργικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Διάυλος

Parianou, A. (2009). *Translating from major into minor languages*. Αθήνα: Διάυλος

Seel, O.I. (2005). *Μετάφραση και μεταφρασεολογία στην εποχή της παγκοσμιοποίησης: αναζητώντας έναν νέο ορισμό του πολιτισμού* <http://www.enl.auth.gr/translation/PDF/Seel.pdf>